

Uz veliku viku izgovori Pedon Pompej optužbu. Obrana pokušava odgovoriti, ali Eak, čovjek vrhunske pravde, zabrani i, pošto je saslušao samo jednu stranku, osudi
10 Klaudija riječima:

„Neka mu bude što uradi sam, nek ista je pravda!“

Nastade mukla tišina. Svi su se u čudu zapanjili pred takvom novinom i tvrdili da se tako nešto još nikad nije dogodilo. Klaudiju se stvar nije činila toliko novom koliko nepravednom. Duga se rasprava vodila o visini kazne, kakvu bi muku morao trpjeti.

15 Neki su govorili da se Siziif već nanosio, da će Tantal umrijeti od žeđi ako mu se ne pritekne u pomoć, da treba već jednom zaustaviti Iksionov točak. Ideja da stari krivci dobiju oprost od službe nije naišla na odobravanje, jer bi se jednoga dana sličnomu mogao ponadati i Klaudije. Odlučeno je stoga da se za nj mora odrediti nova kazna, izmisliti neka uzaludna muka, da se nada kako će zadovoljiti neku strast, ali
20 bez uspjeha. Stoga naredi da se kocka, ali tako da mu dno kutijice za kocke bude probijeno.

Odmah se dao na to da skuplja, bez ikakva uspjeha, kockice koje bi stalno ispadale –

25 jer, kad god bi htio iskrenuti kutiju zvonku kroz dno bi nestvarno napolje obje pobjegle kocke. Kad bi ih skupio potom i smjelo pustiti htio, sličan stalno igraču i stalno sličan skupljaču, 82 prevaren bio bi opet: kroz vlastite bježi mu prste himbena kocka i klizi u nezaustavljivoj varci. 30 Tako se, kad je već brdu dosegnut krajnji vrhunac, Sizifu s vrata zaludan teret otkotrlja dolje.

Iznenada se pojavi Gaj Cezar, počne ga zahtijevati kao svoga roba i izvoditi svjedoke koji su vidjeli da ga je bičevao, šibao i pljuskao. Bude tako dosuđen Gaju Cezaru; Gaj ga darova Eaku. Ovaj ga preda svojem oslobođeniku Menandru, da bude sudski
35 pristav.

Preveo Darko Novaković

Krnj citat iz Homera, II. 9,385. 14,11 Poznata sentenciozna formulacija pravnog načela „oko za oko“; usp. Hes. frgm. 286,2 Merkelbach-West; Arist. Eth. Nicom. 5,8. 14,34 Menandra je nemoguće točno identificirati, no očito nije nevažno da je on oslobođenik. Službu a *cognitionibus* (kako stoji u izvorniku), koju je možda i ustanovio sâm Klaudije, obavljali su oslobođenici, brinući se za sudske predmete koji su bili izuzeti iz uobičajena postupka i prebačeni u nadležnost princepsa. Moderni ekvivalent u hrvatskom prijevodu aludira na ovisan položaj takvih činovnika u sudbenoj hijerarhiji.

NEOBJA VLJENA BAŠTINA

★★

NEKOLIKO PRIGODNIH PJESAMA ANTUNA KAZNAČIĆA

Antun Kaznačić, dubrovački odvjetnik i pjesnik prigodnih pjesama na hrvatskom, latinskom i talijanskom jeziku, doživio je duboku starost – 90 godina (Dubrovnik, 29. IX 1784 – 1. IV 1874). Svojim životom i radom povezo je dvije generacije dubrovačkih intelektualaca i književnika: smatraju ga naime posljednjim pjesnikom iz doba republike i prvim koji je oduševljeno pristao uz ilirski preporod. Karijeru je započeo kao kancelar dubrovačkog konzulata u Genovi studirajući istovremeno na tamnomšjem sveučilištu trgovačko pravo. U Dubrovnik se vraća 1808, a od 1812, nakon završenog studija prava, radi kao odvjetnik. 83

Prva njegova poznata prigodna pjesma nastala je 1811. povodom ženidbe Jerka Garanjina, 1819. objavljuje zajedno s drugim pjesnicima svoje stihove u almanahu Nave ragusea¹. 1838. izdao je u Dubrovniku Jeđupku Andrije Čubranovića, a 1845. u Zori Dalmatinskoj biografiju Đure Ferića.

Prigodom smrti F. M. Appendinija 1837. godine uredio je svezak s radovima njegovih učenika², napisavši i sam stihove na hrvatskom i latinskom jeziku. Ljudevita Gaja pozdravio je u Dubrovniku 1841³, banu Jelačiću posvećeni su njegovi stihovi u zbirci⁴ s radovima niza pjesnika na hrvatskom, latinskom, talijanskom i grčkom jeziku. 1879. godine izašle su mu posthumno Pjesme razlike kojima se prenosi u

¹ Nave ragusea distinta col nome del celebre antico matematico Marino Ghetaldi, componimenti latini, italiani ed illirici, Italia, 1819.

² A. Casnacich, Memoria storica sulla vita e sulle opere di F. M. Appendini. A perpetua onoranza del padre M. Appendini delle scuole pie direttore... I suoi amici ed alunni di Ragusa, Ragusa 1838.

³ Gospodinu Ljudevitu Gaju, kada je pohodio Dubrovnik mjeseca lipnja god. 1841, Dubrovnik I, 1849, 169-170.

⁴ Neumrlom vitezu Banu Jelačiću trojedne kraljevine vladaocu ovi Vienac njegove nepotamni ve slave, Dubrovnik, 1850.

mladost, svjestan da je vrijeme nemilosrdno prešlo preko književnih navika i gledanja iz doba F. M. Appendinija (Kombol).

Objavljivao je u raznim časopisima. U drugom broju Zore Dalmatinske izašao je njegov prijevod Manzonijske ode Peti svibanj, a u 12. broju prigodna pjesma u slavu Dubrovnika, kad je Matica ilirska izdala 1844. Gundulićev spjev Osman.

U Kaznačićev su dom svračali ne samo istaknuti Dubrovčani i književnici nego i Gaj i Trnski, a Preradović i Kukuljević bili su prijatelji njegova sina, također pjesnika Ivana Augusta Kaznačića. Preradović je zabunom već 1871. spjevao sonet Uspomeni Antuna Kaznačića⁵ nazivajući ga „starim hrekom dubrave negdašnje... osutim mladima“.

Latinski stihovi Kaznačićevi nisu tako brojni kao stihovi na hrvatskom jeziku. U rukopisu, iz kojeg donosim nekoliko pjesama, autor je uz stihove namijenjene banu Jelačiću zabilježio: „... esercizio accademico da me scritto.“. U tim je riječima dijelom sadržana ocjena njegove poezije na latinskom jeziku.

Spomenuti rukopis nalazi se u Arhivu JAZU (I d 115) i sadržava niz pjesama prigodnica nastalih između 1849. i 1857. Ruka pjesnikova nema više mladalačke sigurnosti, a osjeća se i tiha sjeta za prošlim danima kad se rodnom gradu obraća riječima: „... nam nunc antiquum nil nisi nomen habes“. Pjesme, kako hrvatske – najčešće koledarske, tako i latinske, svojevrsna su kronika zbivanja u Dubrovniku tokom tih nekoliko godina.

Odabrala sam pjesme kojima se Kaznačić predstavlja kao satiričar, kao prigodničar u užem prijateljskom krugu i prilikom službene dobrodošlice budućem članu austrijske carske obitelji.

Prema nepoznatom i nevještom satiričaru oštar je i nemilosrdan. Biskupu dubrovačkom Tomi Jedrliniću posvećeni su stihovi koji izražavaju toplo prijateljstvo za života i brigu za očuvanje uspomene i nepovredivosti prijateljeve ličnosti nakon smrti. Pjesma spjevana za dobrodošlicu Elizabeti Bavarskoj, carevoj zaručnici, koja je krsarila Jadranom, uza svu uzvišenu rječitost i spominjanje Neptuna i Eola i Atene, zrači blagom ironijom.

Iako su pjesme koje prikazujem prigodna karaktera, ipak su one samo dijelom „akademsko vježbanje“, u njima ima i vještog versifikatorstva, ali i pjesničkog duha kojemu je možda nedostajalo zamaha da se vine do nadahnutih visina.

Olja Perić

⁵ P. Preradović, Uspomeni Antuna Kaznačića, Vienac 6/1874.

Antonius Casnacich

CARMINA VARIA

Die 29. Septembris a. 1851.

Recursante Natali die illustrissimi et reverendissimi Domini Thomae Jederlinich⁶ episcopi Ragusini auctor natus 29. Septembris 1784. haec dixit carmina

Huc nos nascentes vidit lux candida utrumque
Vitae et dissimilem iussit inire viam.
Ut bona tu facias, Ragusae ut porvidus adsis
En tibi reclusit religions iter,
Ut mala, quae miseros agitant, avertere possim
En mihi virtutem pandidit elogiis.
Oh utinam, Praesul, quot in bonos acta tulisti
Tot malefacta meum perderet ingenium.

Die 20. Augusti 1855.

In NN Praesbiterum memoriam episcopi, qui in vita eum ad dignitatem extulerat, post mortem obtrectantem

Praesiterum cholera exagitat, vomit impius atram
Ore leum foedans Pontificis tumulum.
Quid benefacta iuvant? Manes turbare sepulti
Si forte ingratis sacrilego ore licet?

Die 15. Novembris a. 1855.

De effigie Thomae Jederlinich episcopi nostri praestantissimi in Seminario nuper expolita

Ecce Rhacusinos tandem datur inter alumnos
Jederlinichii suspicere effigiem.
Quam bene natorum in medio veneranda suorum
Praesulis et Patris vivida imago nitet.

cc. a. 1850.

In Satyricum versificantem epigramma

Carmina Aretini multi timuere potentes .
Nemo timet versus, quos vomit ira, tuos.
Ille equidem audacter fortunam versibus auxit
Tu miser at misera conditione gemis
Quamquam animum ambobus natura impressit iniquum
Provida nempe tibi sustulit ingenium.

⁶ Toma Jedrlinić iz Omišlja na Krku, biskup dubrovački 1843–1855.

*In eundem tempore quo cloacam domi inhaerentem in publicam
latrinam transferebat*

Heu frustra antiquam transfere ex aede cloacam
Nam, te habitante domum, taeda cloaca manet.

a. 1857.

*De Augusta Imperatoris sponsa Elisabeth Amalia Bavariensi
Adriacum mare navigante*

Flammatas agitare rotas cum coepit, Elisam
Quae ratis Adriacis alta ferebat aquis
Sensit, et ecce caput fundo Neptunus ab imo
Protulit, hanc spectans credidit esse deam.
Eole, ait ventos tu nunc compesce furentes
Fluctibus imponam mox ego frena meis.
Mortales formas Diva haec suscepit, at illam
Cognatam ipse reor sanguine caelitibus.
Si virtutem animi et mentis perpendis acumen
Palladis haec dicas est soror unigena,
Si benefacta suae numerabis splendida dextrae
Pomona⁷ haec dices et Cereri adsimilat.

86

LITERATURA

Uspomeni dra. Antuna Kaznačića, nekrolog. *Vienac* 6/1874, 16, 255-256, Zagreb.
Dr Vinko Lozovina, *Dalmacija u hrvatskoj književnosti*, Zagreb, 1936.
Mihovil Komboj, *Povijest hrvatske književnosti do narodnog preporoda*, Zagreb 1961².

⁷ Pomonia = Pomonija, božica voća.

*** BIBLIO GRAFIJA

BIBLIOGRAFIJA ANTIKE

Uvodne napomene

Druga godina objavljivanja integralne Bibliografije antike nosi u sebi sve pozitivne i negativne karakteristike iz prethodne godine. U radu na ovoj bibliografiji, naime, koristio sam istu metodologiju, a susreo sam se i s jednakim problemima: s kašnjenjem u primarnim bibliografijama, sa slabim kolanjem knjiga i periodike i sl. Veći broj jedinica nije bilo moguće obraditi *de visu*. Stoga su iz bibliografije ispušteni neki naslovi koji možda kriju relevantnu građu, ali to nisam uspio provjeriti. Posebno je teško obrađivati muzejske kataloge koji često pod općim naslovima kriju dosta antičke građe. No, kako sam to i prošle godine primijetio, rješavanje ovog problema zahtijeva korjenitu promjenu u kolanju i prezentiranju literature, a to je predmet druge struke.

Radi lakšeg snalaženja u ponovljenim izdanjima upućivao sam na prethodne brojeve časopisa *L&G* u kojima su objavljene bibliografije i to:

bibliografija 1 u *L&G* 10,
bibliografija 2 u *L&G* 11,
bibliografija 3 u *L&G* 12,
bibliografija 4 u *L&G* 13,
bibliografija 7 u *L&G* 16,
bibliografija 8 u *L&G* 17, te
bibliografija 10 u *L&G* 19.

Zlatko Šešelj

87